

Skjemainformasjon

Skjema	Privatarkiv 2012 (nynorsk)
Referanse	504586
Innsendt	14.03.2012 14:23:42

Opplysningar om søkjar

Namn på organisasjonen
Leiar for institusjonen Roy Høibo
Namn på organisasjonen Ryfylkemuseet
Organisasjonsnummer 970 916 482
Postadresse Nordenden 14
Postnr./Poststad 4230 SAND
Telefon 52792950
Webadresse <http://www.ryfylkemuseet.no>

Opplysningar om prosjektet sin kontaktperson
Førenamn /Etternamn Trygve Brandal
Telefon 52792954
E-postadresse trygve.brandal@ryfylkemuseet.no

Opplysningar om prosjektet

Prosjekt	
Søknaden gjeld	Privatarkiv 2012
Tittel på prosjektet	Arkiv for den einsidige industristaden

Samandrag av prosjektet

Ryfylkemuseet søker om støtte til å ordna, katalogisera og gjera tilgjengeleg arkivmateriale i Sauda Lokalarkiv. Arkivet har materiale etter i hovudsak tre arkivskaparar – kraftselskapet A/S Saudefaldene, Sauda smelteverk og Sauda fabrikkarbeiderforening, samt eit omfattande privatarkivmateriale. Arkivet har nasjonal interesse. Det er truleg det mest omfattande som ein einsidig industristad i Norge kan oppvisa og kan tena som eit eksempelarkiv for dei einsidige industristadene.

Prosjektomtale

Sauda Lokalarkiv
Arkiv for den einsidige industristaden

Sauda Lokalarkiv er eit arkiv etter tre arkivskaparar, som alle har vore formande for den einsidige industristaden Sauda si utvikling. Det er kraftselskapet A/S Saudefaldene, etablert i 1913, som har stått for utbygging av vasskrafta til storindustrien i Sauda. Det er smelteverket, grunnlagt i 1915, som heitte Electric Furnace Company lenge, har heitt Sauda Smelteverk A/S og Elkem Sauda, og heiter Eramet Norway Sauda AS i dag. Og det er fagforeininga Sauda Fabrikkarbeiderforening, skipa i 1924.

Stiftelsen Sauda Lokalarkiv vart etablert i 1992. Ryfylkemuseet og dei tre nemnde arkivskaparane var mellom stiftarane. Føremålet for stiftinga vart formulert slik: Sauda Lokalarkiv er ei privat stifting med føremål å samla inn, bevare og gjera tilgjengeleg privat arkivmateriale frå Sauda.

Utgangspunktet for Stiftelsen Sauda Lokalarkiv var ei gåve frå Elkem Sauda og Elkem Saudefaldene på bedriftene sine historiske arkiv (1913-1988), samt Sauda Fabrikkarbeiderforening sitt arkiv (1924-ca. 1980-talet). Det var tale om eit omfattande arkivmateriale på i overkant av 400 hyllemeter. For å koma i gang med ordning av dette materialet fekk Ryfylkemuseet midlar til ein stipendiat som arbeidde med ordning av arkiva i eitt år, frå august 1989 til august 1990. Prosjektet hadde også arbeidsressurs gjennom ordninga "Arbeid for trygd". I løpet av denne perioden vart ein stor del av arkivet ordna, pakka i arkivboksar, merka og katalogisert. Det vart laga ein overordna katalog for kvar av dei tre arkivskaparane. Men ein nådde ikkje over alt. Ein del av det eldre materialet rakk ein ikkje å ordna innanfor dei tilgjengelege ressursane.

Etter ordninga framstår Sauda Lokalarkiv som særskild rik. Arkivet dekkjer 'alt' frå pionertida med den tidlege vasskraftutbygginga og bygging av fabrikkannlegget frå kring 1910-1920. Fleire av arkivseriane går fram til slutten av 1980-talet. Etter ordning omfatta arkivet vel 400 hyllemeter. Arkivet

- A/S Saudefaldene sitt arkiv, der hovudserieane er

1. Eit omfattande saksarkiv, frå før firmaet blei etablert i 1913 til ca. 1988.
2. Generaldirektør Kloumann sitt arkiv frå anleggstida (1914-1932).
3. Advokat Sundt sitt arkiv (1910-1945).
4. Jubileumshistorie 1963.
5. Gards- og bruksnummerarkivet.

- Smelteverket sitt arkiv.

Det store saksarkivet (273 arkivboksar) frå sentraladministrasjonen i bedrifta står sentralt. Det er også teke vare på eit stort smelte-teknisk materiale, som omnsprotokollar og liknande, som dokumenterer smelteverksdrifta frå dag til dag.

- Sauda Fabrikkarbeiderforening sitt arkiv.

Alle møteprotokollane frå fagforeninga finst, likeeins det meste av korrespondanse frå år til år samt eit emnemessig ordna saksarkiv.

- Litteratur og trykte kjelder.

Det er eit større bibliotek knytta til arkivet med litteratur og oppslagsbøker innanfor jus og økonomi, administrasjon og organisasjon, personalforvaltning, arbeidsmiljø og statistikk. Her er fyldige seriar av lokalavisa Ryfylke og bedriftsavisa Smeltedigelen, samt eit fyldig klipparkiv frå 1915 med stoff om bedriftene og lokalsamfunnet.

- Fotomateriale.

Både Smelteverket og Saudefaldene har store bildearkiv med foto som dokumenterer bedriftene frå dei første åra og framover.

Unikt arkiv i unik samanheng

Sauda Lokalarkiv er eit arkivprosjekt av nasjonal interesse. Det har eit omfattande materiale av unik kjeldeverdi, både i lokalhistorisk og i norsk industrihistorisk samanheng. Sauda er i dag ein av dei få industristadane som har to bedrifter med bedriftshistorie som lever, og som kan visa til både gamal og ny tid. Arkivet er så spesielt og rikhaldig at det kan tena som eit eksempelarkiv for ein periode, ein type kultur og ei særprega samfunnsform i landet vårt – dei einsidige industristadene, som vaks opp inne i fjordbotnane mange stader tidleg på 1900-talet. Arkivet i Sauda er truleg det mest omfattande som ein einsidig industristad i Norge kan oppvisa. Det har blitt til i eit fruktbart samarbeid mellom eit museum og to bedrifter for å bevare historia til bedriftene og lokalsamfunnet. Materiale i arkivet gir viktige inntak til forskning på arbeidslivshistorie, bedriftskultur og stedsutvikling. Arkivet dokumenterer viktige utviklingsforløp og omstillingar innan smelteverksdrift og forholdet mellom hjørnesteinsbedrift og lokalsamfunn gjennom 100 år.

Sauda Lokalarkiv med sitt unikt rike materiale går inn i ein heilskap for bevaring av industristaden si historie som også er unik. I Sauda har ein bevart eit mangfald av bygningar, som til saman dokumenterer industrisamfunnet. Bustadområdet Åbøbyen er godt bevart. I dette området ligg Industriarbeidarmuseet, som er ei avdeling av Ryfylkemuseet. Sauda Klubb, samlingsstad for funksjonærene ved smelteverket, ligg i området. I sentrum av Sauda ligg Folkets hus frå 1931. Smelteverket er intakt og i aktiv drift. Like ved ligg den nedlagde kraftstasjonen Stasjon III frå 1930, teikna av arkitektane Bjercke og Eliassen, og ein av Norges mest særprega art deco-bygningar.

Sauda Lokalarkiv har sidan ordningsarbeidet i 1989-1990 hatt lokale i administrasjonsbygningen til Eramet Norway Sauda AS med eit par lesesalplassar for besøkande som vil bruka arkivet. Ein arkivansvarleg tilsett på ekspedisjonskontoret på smelteverket har teke i mot arkivgjester og vist dei til rette i arkivet. Fleire forskarar har brukt arkivet intensivt. Kjartan Fløgstad brukte arkivet i arbeidet med boka "Arbeidets Lys", som kom ut i 1990 i samband med 75-årsjubileet for Smelteverket i Sauda. Fleire studentar har brukt materiale frå arkivet til sine oppgåver, og Harald Utter brukte arkivet mykje i samband med si doktoravhandling frå 2010 (Å leve med fabrikkens puls. En studie av hagebyen Åbøbyen i Sauda og industriarbeiderne som bodde der i perioden 1960 til 1980).

Vidare utvikling av arkivet

For å utvikla Sauda Lokalarkiv vidare, må det setjast inn arbeid på vidare ordning av arkivmateriale, og arkivet treng nye lokale.

Ordning av arkivmateriale

Det ligg pr. i dag føre mykje uordna materiale ved Sauda Lokalarkiv. Dette er materiale av ulikt slag.

1. Eldre materiale frå bedriftene

som ikkje vart fanga opp av ordningsprosjektet 1989-90. Omfattar m.a. økonomiavdelinga sitt arkiv og smelteteknisk materiale frå omnshuset. Arkivmaterialet frå økonomiavdelinga er særleg interessant for å kunne kartleggja dei økonomiske forholda og transaksjonane mellom det lokale smelteverket og dei

Berekna omfang: 200 hyllemeter.

2. Nytt arkivmateriale hos dei tre arkivskaparane.

I løpet av dei drygt 20 åra sidan 1988 er det produsert svært mykje arkivmateriale hos dei tre arkivskaparane. Særleg ved bedriftene A/S Saudefaldene og Sauda Smelteverk A/S (i dag Eramet Norway Sauda AS) har dokumentproduksjonen vore stor, på line med utviklinga elles i næringslivet. Meir og meir av materialet har både blitt til og lagra i digital form. Her vil det vera materiale frå alle avdelingar i bedriftene.

3. Tilført privatarkivmateriale frå Sauda.

Sauda Lokalarkiv har sidan det vart skipa som ein stiftelse i 1992 teke mål av seg å ta samla inn, ta vare på og formidla privat arkivmateriale frå Sauda også frå andre enn dei opprinnelege tre arkivskaparane. I tråd med dette er det samla inn materiale frå private arkivskaparar som lag og organisasjonar, privatpersonar og andre firma i Sauda. Store avleveringar har kome frå Øgreid Bygg, Sauda turnforening og Sauda Klubb. Når dette vert orda, vil lokalarkivet ha tilgjengeleg for publikum eit breidt arkivmateriale for Sauda-samfunnet si historie.

Berekna omfang: 100 hyllemeter.

4. Anna materiale frå bedriftene

Det ligg ein del av andre materialkategoriar som foto, lydband og film i arkivet. Dette må i første omgang ordnast og katalogiserast, og sidan også digitaliserast, dersom vi oppnår finansiering til det.

Alt materiale må katalogiserast i ASTA og arkivkatalogane publiserast på Arkivportalen.no.

Det arkivmateriale som er nemnt ovanfor er det viktig å få teke vare på i eit organisert arkiv. Jfr. St.meld. nr 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving, som understrekar dei store utfordringane med omsyn til oppbevaring, tilgjengeleggjering og finansiering av arkiv etter større næringsverksemdar.

Flytting til nye lokale

Sauda Lokalarkiv har til no hatt lokale i kjellaren i administrasjonsbygningen til Eramet Norway Sauda AS. Desse lokala er alt sprengde og vil ikkje gje rom for innlemming av nytt materiale i arkivet.

Deler av arkivmateriale har i dag ugunstige oppbevaringsforhold. Det gjeld særleg dei eldre arkivsakene som ikkje vart ordna i 1989-1990, og det gjeld materiale frå andre arkivskaparar enn dei tre sentrale. Det hastar difor med å få sikra, ordna og plassert det i tenlege arkivlokale.

Det er difor planlagt flytting til nye lokale i den nedlagde kraftstasjonen Søndena kraftstasjon, Stasjon III i Sauda. Denne bygningen er disponert av A/S Saudefaldene gjennom ein langsiktig leigeavtale med eigaren Statkraft fram til 2030. Stasjon III er ei særprega bygning frå 1930 i art deco-stil. Bygningen ser ut til i bli varig verna i og med at han er sett i verneklasse 1 Fredning på Statkraft si liste over verneverdige kraftstasjonar i Norge.

Det vil vera behov for bygningsmessige tilpassingar i kraftstasjonen og generell oppussing av lokala for at dei skal bli tenlege for arkivfunksjonar og publikumsmottak. Det har A/S Saudefaldene teke på seg som sitt ansvar i prosjektet. Plan for desse arbeida er udner utarbeiding.

Mål for Sauda Lokalarkiv

- Sauda Lokalarkiv skal vera ein levande institusjon som står sentralt i arbeidet med å ta vare på den kulturhistoria oppbygginga som snart 100 års drift av kraftintensiv industri i Sauda representerer.
- Arkivmateriale skal vera ordna og katalogisert og tilgjengeleg for publikum som kjem til arkivet.
- Katalogane skal publiserast på Arkivportalen.no.
- Lokalarkivet skal ha ei aktiv heimeside på internett, der m.a. utvalde digitaliserte dokument frå arkivet skal vera tilgjengelege.

Det er arbeidet med ordning av arkivmateriale og flytting av arkivet til nye lokale som må gjerast først og som er tenkt realisert gjennom m.a tilskotet frå Norsk Kulturråd. Vidare utviklingstiltak for arkivet vil kunne koma seinare, dersom ein oppnår finansiering.

Litteratur:

Ernst Berge Drange: "Bedriftsarkivet og industristad-kulturen. Historisk arkiv ved Sauda Smelteverk A/S og A/S Saudefaldene." Årsskrift Sauda Sogelag 1991 s. 48-77.

Kulturminner i norsk kraftproduksjon – en evaluering av bevaringsverdige kraftverk. Bok utg. av Norges vassdrags- og energidirektorat 2006, spesielt s. 215-218, om Stasjon III i Sauda.

Kjartan Fløgstad: Arbeidets lys. Tungindustrien i Sauda gjennom 75 år. Oslo 1990.

Framdriftsplan

Framdriftsplan

Framdriftsplan for heile prosjektperioden :

Start- / Sluttdato 01.11.2012 30.04.2013

Aktivitetplaner

Tittel	Frå- / Til-dato	Til dato
--------	-----------------	----------

Andre opplysningar / kommentarar om framdrifts- / aktivitetsplan

Arkivet skal gjennomgåast, ordnast etter hovudseriar og katalogiserast. Prioritert rekkefølge: Eldre arkivsaker frå bedriftene (før 1980-talet), nyare arkivsaker frå bedriftene, arkiv etter andre arkivskaparar, anna materiale frå bedriftene. Deretter flytting til nye lokaler.

Samarbeidspartnarar

Samarbeidspartnarar

Samarbeidspartner 1

Namn	Eramet Norway Sauda AS
Er det inngått ein formell samarbeidsavtale	Ja
Postadresse	Postboks 243 4201 SAUDA
Kontaktperson	Kåre Bjarte Bjelland
Tlf. til kontaktperson	52785266
Epost	kare-bjarte.bjelland@erametgroup.com
Rolle	Verksdirektør ved smelteverket i Sauda, der firmanamnet no er Eramet Norway Sauda.

Samarbeidspartner 2

Namn	Aktieselskabet Saudefaldene
Er det inngått ein formell samarbeidsavtale	Ja
Postadresse	Vangsnes 4200 SAUDA
Kontaktperson	Svein Ilstad
Tlf. til kontaktperson	52788000
Epost	svein.ilstad@saudefaldene.no
Rolle	Dagleg leiar i Aktieselskabet Saudefaldene

Samarbeidspartner 3

Namn	Sauda fabrikkarbeiderforening
Er det inngått ein formell samarbeidsavtale	Ja
Postadresse	Postboks 243 4201 SAUDA
Kontaktperson	Helge Handeland
Tlf. til kontaktperson	52785348
Epost	helge.handeland@erametgroup.com
Rolle	Dagleg leiar i Sauda fabrikkarbeiderforening.

Prosjektbudsjett

Budsjett - utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Løn arkivar i 6 mnd.	kr 261 000,00
	Prosjektleiing	kr 30 000,00
Varer/utstyr	Arkivmateriell	kr 10 000,00
	IT	kr 25 000,00
Tenester kjøpt av andre		kr 0,00
Andre utgifter (spesifiser)	Klargjering arkivlokale	kr 300 000,00
	Løns- og prisvekst	kr 10 000,00
Totale utgifter		kr 636 000,00

Budsjett - inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 306 000,00</u>
Eigenfinansiering Ryfylkemuseet	Ja	kr 30 000,00
A/S Saudefaldene, klargjering arkivlokale	Ja	kr 300 000,00
Totale inntekter		kr 636 000,00

Kommentar

Kommentar til budsjett

Løn arkivar: Det er rekna med løn som førstekonsulent, l.tr. 43, i 6 månader, inkl. sosiale utgifter. Prosjektleiing: Det er lagt inn eit halvt månadsverk (løn og sosiale utgifter) ved samlingsansvarleg førstekonservator ved museet. Klargjering arkivlokale: Ombygging og oppussing av lokala i Stasjon III er A/S Saudefaldene sitt ansvar. Plan er under utarbeiding. IT: Det er rekna med innkjøp av datamaskin og skrivar, drift av ASTA i eitt år samt eit kurs i bruk av ASTA. Løns- og prisvekst: Det er rekna med ein løns- og prisvekst på 4 prosent.

Vedlegg

Ingen vedlegg lastet opp